

Traktor Zetor 15

restaurátorský zámr

Praha, íjen 2017

Ing. Jan Palas
Restaurování a provoz historických stroj
Male-ická 27, 130 00 Praha 3 I O 72029013

tel. +420 603 357 259
e-mail: ruston@centrum.cz
povolení MK R k restaurování .j. 4350/2003

Základní údaje o p edm tu:

Výrobce	Zetor Brno, n.p.
Tovární íslo, rok výroby	. nezji-t no, 1948 - 1949
Rozm ry p iblifn (d x -x v)	2,7 x 1,5 x 1,5 m
Hmotnost p iblifn	1400 kg
P evaflující materiál	ocel, litina, pryfl

Popis p edm tu

Zetor 15 se vyráb l ve Zbrojovce Brno jen krátce v letech 1948-49 a po Zetoru 25 se stal v po adí druhým typem továrny. Konstrukce je bezrámová, samonosná. Konzola p ední nápravy, motor, rychlostní sk í s diferenciálem a zadní nápravy tvo í se-roubovaný celek. Traktor je jednoduchý, nenáro ný na obsluhu a údržbu a umořl uje p ipojení široké výbavy pro hlavní práce v malém hospodá ství. Je vybaven náhonem pro travní li-tu a samovaza , emenicí pro pohon stacionárních hospodá ských stroj , zadním rámem pro zav -ení polního ná adí, tařným hákem a epy pro nesený pluh.

Zadní náprava je pevná, p ední výkyvná, neodpruřená. Rozchod vp edu i vzadu lze m nit obrácením kol.

Motor je vodou chlazený vzn tový ty taktní jednoválec s nep ímým vst íkem o zdvihovém objemu 1580 cm³ a výkonu 15 koní p i 1500 ot/min. Motor se startuje ru n . P evodovka má 6 rychlostních stup (5+1R), nejvyší rychlost traktoru je 20 km/h.

Elektrická výzbroj sestávala z akumulátoru 6V/60Ah, dynamo a řhavicí sví ky. Traktory Z15 byly rovn řl standardn vybaveny sv tlomety (nikoliv ale blinkry), zásuvkou pro osv tlení valníku a elektrickou houka kou.

První vyrobené Zetory 15 v Brn ó archiv Zetor, a.s.

Stav podle tu

Traktor je nekompletní, chybí vstřikovací čerpadlo, vodní čerpadlo chlazení (oběžné kolo), akumulátor, víko chladiče a palivové nádrže, vrtule vybavení přístrojové desky, kontrolní olejovka, výfuk s tlumičem, závěsný rám na zádi, vlečné zařízení, zářivková převodovka s bočními emenicí, krytka stědu volantu a celé sedadlo idié. Kabeláž je nekompletní. Chybí koncová svítidla na pravém blatníku.

Blok motoru má na zadní straně záplatu upevněnou rouby. Nepřevodní je chladič s plnicím otvorem mimo stěd kapoty a klobouček vzduchového filtru. Vrtule chladiče a palivový filtr jsou demontovány a uloženy v prostoru za maskou chladiče a součástí se zde nacházejí díly z převodovky, pravděpodobně vidlice. Víko převodové skříně je povolené.

Spodek traktoru a hnací agregát je znečištěn starými mazadly a palivem. Nátěry jsou v několika vrstvách (zelená, modrá, písková, černá), degradované, nesouvislé, popraskané a celkově budící odpudivý dojem. Barevné schéma černá červená je nepřevodní.

Plechové díly čerpadla, blatníky, náboje skříně a podskříně jsou poškozeny četnými deformacemi, korozemi, prasklinami a oděny. Masky chladiče nepatří k typu Z15 a je dole uříznutá. Pneumatiky jsou v dobrém stavu.

Návrh restaurátorského zásahu

S ohledem na špatný stav stroje, historický význam tohoto typu z hlediska výroby nářadí traktor, jeho relativní vzácnost a součástí jednoduchou obsluhu a údržbu splňuje popisovaný stroj záměr NZM vybrat ten který exponát ke zprovoznění. Z toho důvodu doporučuji renovovat traktor do **plně provozuschopného stavu** jako reprezentativní exponát, který bude v rámci nové expozice sloužit pro funkční prezentaci historické zemědělské techniky.

Stroj bude nezbytně zcela rozložit a důkladně zbavit nečistot, zejména prachu a mazadel a dále úplně odstranit všechny nátěry. Čistění povrchů doporučuji převážně ručně, u nekomplikovaných nebo masivních částí lze použít broušení i pískování. Na hliníkové a plastové i pryžové díly nesmí být použito louhové odstraňovače, který by je zničil. Na hliník se použije odstraňovač na bázi dimethylchloridu, plastové díly se musí o čisticí bu opatrně ručně obrousit a vyčistit nebo se provede analýza materiálu a rozhodne se, jaký odstraňovač (čisticí) materiál snese.

Vyrobí se chybějící díly dle výše uvedeného výkresu, případně se dodají jako funkční kopie, které jsou na trhu díky autoveteránům (sedáček, přístroje, vstřikovací čerpadlo a pod.). Technologicky značně náročná bude výroba zářivkové převodovky s emenicí.

Motor, převodová skříně a všechny ostatní díly pohonu musí projít kompletní renovací do funkčního stavu. Stav vnitřních částí, zvláště převodovky, není znám. Je nutné předpokládat generální opravu a případně výrobu/dodání nových částí. Pod záplatou na bloku motoru je pravděpodobně prasklina, kterou bude třeba prohlédnout a případně opravit svařem. Záplatu je možné po opravě bloku vrátit zpět.

Kapoty, blatníky a všechny další plechové díly se buď opraví a nebo, pokud se opravou nebude moci dosáhnout řádného vzhledu, dodají se nové. Doplní se chybějící znak Zbrojovky na čelo masky. **Pneumatiky** jsou sice v dobrém stavu, ale přesto doporučuji dodat kompletně nové a ošetřit je Regumem.

Nátěr traktoru bude kompletně obnoven, v případě kapot na tmelený a broušený povrch. Nátěr nesmí být vysoce lesklý, nebyl by autentický. Převodní barevné schéma bylo tmavě

zelená a červená. Doporučí ke zvážení, zda se vrátit k tomuto provedení nebo zda s ohledem na vzhled jiných zachovaných exemplářů a rovněž k převládající zelenému provedení ostatních traktorů v expozici neponechat zajímavé, harmonické a především zcela ojedinělé stávající schema, tedy zeleno-červené doplněné na bocích nápisy šZetor 150. Konečné rozhodnutí v této otázce náleží majiteli traktoru.

Konzervace olejem, například Ravel D, se provede jen na těchto kovových dílech, které nebudou opatřeny nátěrem. Ostatní povrchy se ošetří silikonovým olejem. Jako pomůcka při obnově stroje může posloužit Z15 v expozici NZM a množství strojů shodného typu v soukromých sbírkách.

Traktor by měl být uložten/vystavován s nápravami podepřenými stojkami, aby nedocházelo k deformaci a lomu pneumatik a pod strojem by měla být trvale instalována plechová mísa zachycující odkapávající olej.

Oprava traktoru do provozního stavu bude technologicky náročná, dodavatel musí mít dlouhodobé zkušenosti s renovací historických strojů a profesionální dílenské zázemí. Na provedené práce a bezvadnou funkci traktoru by měl poskytnout dostatečně dlouhou záruční lhůtu, doporučí pět let.

Ing. Jan Palas
**RESTAUROVÁNÍ A PROVOZ
HISTORICKÝCH STROJŮ**
Malešická 27, 130 00 Praha 3
IČO: 72029013

12.10.2017

Zetor 15 - fotodokumentace

Obr. 1 6 2 Z15 - celkové pohledy.

Obr. 3 Pravá strana motoru. V pozadí nep vodní klobouk vzduchového filtru. Dob e je vid t záplata p i-roubovaná na zadní stran bloku.

Obr. 4 Chyb ící vst íkovací erpadlo na pravé stran bloku motoru.

Obr. 5 Motor shora. Dobře je vidět excentrické (nesprávné) umístění
plnicího hrdla chladiče.

Obr. 6 Spodek traktoru je znečištěn mazadly. Stejně jako na ostatních dílech prosvítají
zbytky nánosů starých nátěrů.

Obr. 7 Stanoviště řidiče. Zcela chybí sedadlo, vlevo za řízení (oko), zářivková provedovka s emisnicí a koncové světlo na pravém blatníku.

Obr. 8 Detail nekompletní přístrojové desky a volantu.

Obr. 9 Detail po-kození kapoty.

Obr. 10 Zetor 15 v expozici NZM jako pomůcka pro obnovu popisovaného stroje.